

конституційних прав людини. Законність визначається як багатоаспектна категорія, яка торкається інформаційної, контрольної, правоохоронної та інших функцій правової системи, а також таких складних проблем внутрішньої політики, як економічна, інформаційна та екологічна безпека.

Завдяки теоретичному опануванню питання державотворчого процесу формуються нові знання про співвідношення права і моралі, політики й ідеології державотворення. Вчені-юристи вважають, що без розвитку правової ідеології, виховання патріотизму, захисту суспільної моралі досягти успіху у державотворенні і правотворенні неможливо.

Отже, упорядкування правової системи держави спонукає науковців приділяти більше уваги питанням систематизації нормативно-правових актів України. Правознавці мають відповідальніше і більш ґрунтовно впливати на розробку концепцій законодавчих актів, науково супроводжувати їх прийняття.

Література

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник/ О. Ф. Скакун. – Харків: Консум, 2006. – 656 с.

2. Тацій В. Українська держава і право на початку ХХІ століття / В. Тацій // Право України . – 2010. – № 1. – С. 615.

УДК 340.132.6(043.2)

Кенц Р. І., студент,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Калужний Р. А., д.ю.н., професор

ПРАВАЗАСТОСОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯК ВИД ПОДОЛАННЯ ПРОГАЛИН У ПРАВІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ

Норми права, спрямовуючи свою дію на регулювання певних суспільних відносин, деколи абстрактно та поверхнево охоплюють їх, що породжує прогалини, колізії та інші негативні правові явища. Реальні суспільні відносини мають конкретний характер та ряд специфічних, індивідуальних особливостей. Тому не завжди впровадження того чи іншого нормативно-правового акту в реальні суспільні відносини забезпечує їх повне правове регулювання. Складність усвідомлення та аналізу усіх процесів, що відбуваються у суспільстві, а також їх постійна мінливість природно зумовлює виникнення такого негативного правового явища, як прогалини в праві та законі.

Прогалини в праві – це повна або часткова відсутність в діючих нормативно-правових актах необхідних юридичних норм, а прогалини в законі – це повна або часткова відсутність необхідних юридичних норм у даному законі [5, с. 36].

Враховуючи те, що це явище є цілком розумне та закономірне, в силу динаміки розвитку суспільства, проблема подолання прогалин завжди перебуває під пильним спостереженням науковців, законодавців та юристів – практиків.

Проблемою подолання прогалин в праві та законодавстві у своїх працях досліджували фахівці, які працюють в галузі теорії держави та права, зокрема, М. Онищук, В. Денисенко, Д. Михайлович, А. Заєць, Ю. Тодика, Ю. Власов, М. Селівон.

З усього масиву теоретичних досліджень, висунутих теорій та концепцій, можна виділити два основні шляхи подолання прогалин: правотворчість та правозастосування [5, с. 37].

Перший шлях ефективний тільки тоді, коли заповнення прогалини не потребує швидкого реагування з боку держави, а також, коли існує значна кількість прогалин в охоплюваному правовому полі. Проте, прогалини у праві часто потребують негайного заповнення, а відносини, які не врегульовані – врегулювання. В цьому випадку використовується правозастосування як швидший та менш трудомісткий шлях подолання прогалин.

Правозастосування – владна діяльність компетентних органів та посадових осіб з підготовки і прийняття індивідуального юридичного рішення в юридичній справі на основі юридичних фактів і конкретних правових норм.

При застосуванні норм права правозастосовчий орган іноді стикається з прогалинами в законодавстві, тобто з повною чи частковою відсутністю норм, які регулюють певні суспільні відносини. З метою подолання прогалин, в процесі правозастосування було виокремлено та закріплено законодавчо такі способи: а) аналогія права; б) аналогія закону [2, с. 12].

У зв'язку з наявністю прогалин в юриспруденції розроблені способи заповнення прогалин в процесі застосування закону, які отримали назву аналогії, їх розрізняють:

— аналогію закону – рішення справи або окремого юридичного питання на основі правової норми, розрахованої на схожі випадки;

— аналогію права – рішення справи чи конкретного юридичного питання на основі принципів права, загальних начал і змісту законодавства.

Аналогія повинна застосовуватися чітко у відповідності з вимогами законності. Тому і використовувати аналогію можуть лише органи правосуддя – суди, з дотриманням усіх процесуальних норм і процесуальних гарантій. Винесене за допомогою аналогії рішення у справі не повинно суперечити чинному законодавству [1, п. 4].

Фактично, щоб застосування аналогії було правомірним, винесене рішення повинно відповідати принципам закону, в якому виникла прогалина, не суперечити загальним засадам галузі права, яка охоплює ці суспільні відносини, відповідати загальним принципам правопорядку в Україні.

Отже, виходячи з вищевикладеного, можна дійти висновку, що прогалини в праві та законодавстві є доволі актуальним явищем в процесі функціонування правової системи. Постійна динаміка суспільних відносин щоразу породжує, як самі прогалини, так і необхідність їх подолання. Хоча прогалини в праві та законодавстві повинні заповнюватися у процесі правотворчості, шляхом внесення змін і доповнень у закони, видання нових, більш досконалих юридичних актів. В той же час, рішення суду у випадках, коли застосовується аналогія, містять положення, які суттєво збагачують юридичну практику і можуть бути основою для розвитку законодавства.

Література

1. Щодо порядку застосування нормативно-правових актів у разі існування неузгодженості між підзаконними актами // Міністерство юстиції України, лист від 30.01.2009 N Н-35267-18
2. Белкін Л. М. Єдність правозастосування як гарантія забезпечення законності в державі / Л. М. Белкін // Університетські наукові записки. – 2012. – № 3. – С. 10-16.
3. Заєць А. Г. Тлумачення норм права – спеціальний вид юридичної діяльності / Заєць А. Г. // Збірник наукових праць «Держава і право», № 28, Київ. – 2005. – С. 86.
4. Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. – Вип. 47 А437 // редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін.; відп. за вип. Ю. М. Оборотов. – Одеса: Юридична література, 2009. – 360 с.
5. Калашник О. М. Прогалини в праві: юридична природа, їх ознаки та види / О. М. Калашник // Юрист України – 2013. – № 1. – С. 36-42.